

Тетяна Володимирівна Степаненко,

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін факультету № 4

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2323-987X>

ЩОДО МАСОВИХ (ГРУПОВИХ) ПОЗОВІВ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ (В СВІТЛІ НОВОЇ РЕДАКЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ)

3 жовтня 2017 року Верховної Радою України прийнято Закон України № 2147-VIII «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів», яким запроваджено нову редакцію ЦПК України. Розробниками даного нормативно-правового акту, – Радою з питань судової реформи, ще на етапі презентації законопроекту було проанонсовано вирішення питання групових (або «класових», «масових») позовів та інші питання, які дозволять зменшити навантаження на судову систему. Проте, якщо в адміністративному судочинстві запроваджено процедуру розгляду типових справ в спрощеному провадженні з урахуванням рішення у зразковій справі (§ 3 глави 11 КАС «Розгляд типових та зразкових справ»), що можна розглядати як варіант судового захисту численної групи осіб, то оновлене цивільне процесуальне законодавство не містить положень, що стосуються порядку розгляду масових (групових) позовів, що на нашу думку, є явним упущенням і, відповідно, впливає на ефективність судового захисту прав численних груп осіб. Діючий ЦПК України в п. 5 ч. 1 ст. 162 лише містить норми, аналогічні ст. 98 ЦПК України попередньої редакції (до 03.10.2017) щодо віднесення до переліку вимог, за якими може бути видано судовий наказ, вимоги про повернення вартості товару неналежної якості, якщо є рішення суду, яке набрало законної сили, про встановлення факту продажу товару неналежної якості, ухвалене на користь невизначеного кола споживачів. Виходячи з цього можна говорити, що в національному цивільному судочинстві знайшла часткове закріплення лише одна модель масового (групового) позову – організаційний масовий (груповий) позов, і лише в чітко визначеній сфері – захист прав споживачів.

Втім, на наше переконання, такий стан речей жодним чином не свідчить про відсутність потреби у врегулюванні на законодавчому рівні інституту масового позову в Україні та запровадженні означеного інституту в цивільному судочинстві з огляду на специфіку правовідносин у спорах, які вирішуються. При цьому до основних питань, які потребують вирішення в національному цивільному процесуальному законодавстві, з урахуванням позитивного досвіду інших країн, в яких успішно функціонує інститут масових позовів, можна віднести:

- визначення критеріїв визнання позову як групового (сертифікація);
- визначення складу групи та з'ясування згоди потенційних учасників провадження на участь у ньому з огляду на можливі допустимі механізми погодження або відмови учасника групи (opt-in/opt-out);
- визначення юрисдикції та процесуальної компетенції судів з розгляду і вирішення справ за груповими позовами; запровадження інстанційної підсудності групових позовів, зокрема, можливість розгляду справи апеляційними судами як судами першої інстанції;

– процесуальний механізм подання групового позову (через єдиного позивача – представника груп або особою, яка діє в чужих інтересах: громадські об'єднання, органи державної влади, органи прокуратури та Уповноваженого Верховної Ради з прав людини);

– перекаліфікація справи за індивідуальним позовом у груповий позов за ініціативою суду та/або сторін у справі; наділення суду за наявності обґрунтованих підстав поваженнями з поділу групи на підгрупи;

– інформування учасників (потенційних учасників) групи про відкриття провадження у справі за груповим позовом, час та місце судового розгляду, прийняте судове рішення;

– закриття провадження без ухвалення рішення суду: відмова від позову, можливість укладення мирової угоди в процесі розгляду групового позову;

– право особи, яка не була членом групи у провадженні за груповим позовом, але рішення у справі стосується її прав, звертатися до суду в індивідуальному, але процесуально спрощеному, порядку, доводячи лише те, що рішення стосується її прав;

– оскарження рішення як кожним із членів групи, так і особами, які не є членами групи, проте рішення стосується їх прав, та виконання рішення.

З огляду на вищезазначене актуальним та доцільним убачається продовження як теоретичних досліджень інституту масового (групового) позову, так і безпосереднє введення даного процесуального інституту до цивільного процесуального законодавства України та національного судочинства, що на нашу думку сприятиме ефективному захисту прав та інтересів численного кола осіб.

Одержано 27.03.2018

УДК 347.191:330.322

Олена Петрівна Суц,

доцент кафедри правового регулювання економіки Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, кандидат юридичних наук, доцент;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3888-9613>

СУБ'ЄКТИВНІ ПРАВА ІНВЕТОРІВ КОРПОРАТИВНИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ФОНДІВ

Права та обов'язки суб'єктів корпоративного інвестування можуть установлюватися двома шляхами: 1) на рівні чинного законодавства; 2) на рівні укладених договорів при здійсненні корпоративного інвестування.

Законодавство України з питань діяльності інститутів спільного інвестування, зокрема, Закон України «Про інститути спільного інвестування» [1], має істотні недоліки стосовно законодавчого закріплення суб'єктивних прав та юридичних обов'язків суб'єктів правовідносин з корпоративного інвестування. Так, у вказаному законі не визначено права та обов'язків інвесторів корпоративного інвестиційного фонду, корпоративного інвестиційного фонду та компанії з управління активами, що призводить до неефективної діяльності інститутів спільного інвестування та порушення прав як інвесторів так і самого корпоративного інвестиційного фонду. Проте законодавцем чітко прописані обмеження в діяльності такої категорії суб'єктів без достатньої правової регламентації.